

Umeå universitet

Utvärderingsavdelningen
Sara Karlsson
BESLUT

2003-02-11
Reg.nr 641-786-02

Ansökan om rätt att utfärda receptarieexamen

Umeå universitet ges rätt att utfärda receptarieexamen.

Ansökan

Umeå universitet har ansökt om rätt att utfärda receptarieexamen. För granskning av ansökan har Högskoleverket anlitat en grupp sakkunniga. I gruppen har ingått professor Margareta Hammarlund-Udenaes, Uppsala universitet (ordförande), professor Hannes Enlund, Kuopio universitet/University of Kuwait, apoteksområdeschef Anna-Lena Gustafsson, Stockholm samt studerande Reyhane Rezai-Naraghi, Uppsala universitet.

De sakkunniga har granskat universitetets ansökan med underlagsmaterial. Vid besök på universitetet har intervjusamtal förts med ledning, lärare och studenter. Tillgången till lokaler och utrustning har också bedömts i samband med platsbesöket. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

De sakkunniga anser att Umeå universitet har förutsättningar att ge en utbildning som uppfyller Högskoleförordningens mål för receptarieexamen 120 poäng. De rekommenderar att universitetet ges rätt att utfärda denna examen.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och beslutar att ge Umeå universitet rätt att utfärda receptarieexamen.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av avdelningschef Ragnhild Nitzler i närvaro av kanslichef Lennart Ståhle. Utredare Sara Karlsson har ansvarat för ärendets beredning.

Sigbrit Franke

Ragnhild Nitzler

Kopia:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Yttrande över ansökan från Umeå universitet om rätt att utfärda receptarieexamen

Umeå universitet har ansökt om rätt att utfärda receptarieexamen. Ansökan har bedömts av en grupp sakkunniga som bestått av professor Margareta Hammarlund-Udenaes, Uppsala universitet (ordförande), professor Hannes Enlund, Kuopio universitet/University of Kuwait, apoteksområdeschef Anna-Lena Gustafsson, Stockholm samt studerande Reyhane Rezaei-Naraghi, Uppsala universitet.

Vår bedömning baseras dels på skriftligt underlag från Umeå universitet, dels på platsbesök vid lärosätet den 12 december 2002. Vid platsbesöket fördes intervjusamtal med t.f. programansvarig, dekanus, kanslichef, lärare, rektor och studenter. Tillgången till bibliotek, lokaler och utrustning bedömdes också i samband med platsbesöket. Kompletterande material begärdes in efter besöket.

Utgångspunkter

Till grund för vår bedömning ligger de kvalitetsaspekter som Högskoleverket tillämpar i samband med prövningar av rätt att utfärda examina. Dessa, vilka i sin tur utgör en tolkning av de krav som ställs på högre utbildning i högskolelag och högskoleförordning, är följande:

- *Lärarkompetens och kompetensutveckling*
- *Utbildningens mål, innehåll och organisation*
- *Ämnesdjup och ämnesbredd*
- *Övergångsmöjligheter till forskarutbildning*
- *Kvalitetsarbete och utvärdering*
- *Studentmedverkan*
- *Internationellt perspektiv*
- *Bibliotek och informationsförsörjning*
- *Lokaler och utrustning*
- *Behörighet och antagning*
- *Ekonomi och styrelse*
- *Stabilitet och långsiktighet*
- *Kritisk och kreativ miljö*

De skilda aspekterna har dock inte betraktats isolerade var för sig, utan vårt yttrande är en helhetsbedömning av lärosätets förutsättningar att ge en utbildning för receptarieexamen av god kvalitet.

Omfattning och mål för receptarieexamen föreskrivs i högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning:

29. Receptarieexamen

Omfattning

Receptarieexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att få receptarieexamen skall studenten ha

- *de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som receptarie,*
- *de kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt kunna arbeta med läkemedelsinformation, läkemedelsrådgivning och läkemedelsutvärdering och därigenom bidra till en rationell och optimal läkemedelsanvändning,*
- *förmåga att praktiskt kunna tillämpa vetenskaplig dokumentation och information om läkemedel i dialog med läkemedelsanvändare och personal inom hälso- och sjukvårdsområdet, läkemedelsindustrin samt myndigheter,*
- *insikt i yrkesrollen och vara förberedd för lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,*
- *god självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, ha förmåga att verka inom hälso- och sjukvårdsområdet.*

Härutöver gäller de mål som högskolan bestämmer.

Generell beskrivning

Umeå universitet planerar att starta en ny receptarieutbildning, 120 poäng, med första antagning höstterminen 2003. Teknisk-naturvetenskaplig fakultet ansvarar för programmet som även kommer att drivas i nära samarbete med medicinsk-odontologisk fakultet. Utbildningen har initierats som svar på det stora lokala behovet av receptarier i Norrlandsregionen. Den största avnämaren Apoteket AB är involverad i planeringsarbetet.

Existerande forskning vid Umeå universitet kommer att knytas till receptarieprogrammet. Exempel på detta är den farmakologiska forskningen som bedrivs vid medicinsk-odontologisk fakultet och forskningen inom mikro- och molekylärbiologi som bedrivs vid teknisk-naturvetenskaplig fakultet. Huvudämnet farmaci kommer att inrättas.

Utbildningen kommer att omfatta tre studentgrupper: en campusgrupp, en distansgrupp med studenter från hela landet samt lokala studiegrupper i Sollefteå, Skellefteå och Vilhelmina/Arvidsjaur. De lokala studiegrupperna kommer att vara knutna till lokala lärcentra och tilldelas lokala handledare. Omkring hundra studenter kommer att tas in vid den första antagningen. I programmet kommer teknik och pedagogik som utvecklats speciellt för distansundervisning att användas.

Bedömning

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Vi bedömer att det finns en god grund för receptarieutbildningen inom den existerande lärarkåren vid Umeå universitet i och med att lärare inom farmakologi, biomedicin och kemi kommer att medverka. Programmet passar också väl in i den nyorientering mot läkemedelskemi som redan pågår inom kemiämnet. Inom grundläggande farmakologi kommer receptariestudenterna att ges en kurs motsvarande den som för närvarande ges biomedicinstudenterna.

Utöver denna lokala kompetens menar vi dock att vissa viktiga nyanställningar kommer att behövas, något som även kursledningen är medveten om. För att bygga upp en utbildning för framtidens receptarier krävs ett yrkesmässigt ledarskap. Därför vill vi betona vikten av att lärare med farmaceutisk inriktning knyts direkt till kursplanering och genomförande.

Rekrytering av lärare i galenisk farmaci/biofarmaci och klinisk farmakologi, särskilt med inriktning mot farmakokinetik, kommer att bli avgörande. På den yrkesmässiga sidan krävs att en

person med samhällsfarmaceutisk kompetens har översyn och tar ansvar för den sida av utbildningen som rör t.ex. praktik och samhällsfarmaci inklusive läkemedelsinformation, hälsoekonomi, farmakoepidemiologi, kommunikation och författningar.

Som en del av distansundervisningen kommer ett antal lokala handledare att knytas till receptarieprogrammet. Vi ser dessa handledare som nyckelpersoner, och det är tveksamt om tillräcklig kapacitet finns inom regionen. För att garantera kvalitet och engagemang anser vi att Umeå universitet bör ta en aktiv roll i rekrytering av och stöd till handledare. Vi menar också att det är viktigt att universitetet bibehåller sitt vetenskapliga oberoende gentemot avnämarsidan.

Eftersom de tilltänkta lärarnas erfarenhet av nätbaserad undervisning är begränsad, är det här det främsta behovet av kompetensutveckling ligger. Inom kursledningen och på Umeå universitet i sin helhet finns dock stor erfarenhet av distansutbildning. Centrum för utbildningsteknik (CUT) kommer att utgöra ett viktigt stöd. CUT kommer bl.a. att ge lärarna individuell handledning i den speciellt utvecklade tekniken.

Utbildningens mål, innehåll och organisation

Utöver högskoleförordningens allmänna och specifika mål, har Umeå universitet även satt upp lokala mål för den planerade utbildningen. Enligt dessa ska studenterna:

- *förvärva en breddning från genomgångna valfria kurser*
- *erhålla en fördjupning genom utfört examensarbete inom det farmaceutiska området,*
- *samt få en träning i kritiskt tänkande och ett vetenskapligt arbetssätt vilket förbereder intresserade individer för forskarutbildning*

Vår bedömning är att lärosätet har mycket god insikt i vad som krävs för att genomföra en receptarieutbildning av god kvalitet. Den kursplan som utarbetats är generell och saknar av naturliga skäl detaljer om de senare årskurserna, men den är samtidigt varierad och omfattar alla de delar som bör ingå i en receptarieexamen.

Framtidens receptarie kommer att möta en ny slags arbetsmarknad, och det är därför viktigt att utbildningsprogrammen är framåtblickande. Umeå universitet har många intressanta idéer i denna riktning, t.ex. genom sin betoning på informations- och kommunikationsteknik. Vi ser även positivt på innehållet i introduktionskursen, där studenterna kommer att få en inblick i yrkesrollen och ges möjlighet att diskutera denna. Betoningen på samhällsfarmaci i årskurs 3 är också viktig. Eftersom den beteendevetenskapliga komponenten fungerar som förberedelse inför framtida yrkesutövning, vill vi framhålla vikten av att denna ges tillräckligt med utrymme i utbildningen.

Praktik är en väsentlig del av yrkesutbildningen och äger i huvudsak rum i årskurs 3. En studentkull på omkring 100 personer som ska göra praktik samtidigt kommer att innebära en stor logistisk utmaning. Vi vill därför betona vikten av att praktikperioden, inklusive handledning, planeras väl. Detsamma gäller uppsatsarbetet.

Distansundervisningsmodellen har flera fördelar. Exempelvis ger den en större flexibilitet för studenter med familj och andra som inte önskar flytta till Umeå. Samtidigt är det viktigt att distansstudenter ges samma stöd och rättigheter som campusstudenter. Vissa delar av utbildningen, såsom kommunikationsträning och laborationer, kan vara svåra att utföra på distans eftersom de kräver personlig interaktion och praktiska övningar.

Ämnesdjup och ämnesbredd - övergångsmöjligheter till forskarutbildning

Till skillnad från en generell examen ställs i en yrkesexamen inga uttalade krav på ämnesdjup. Umeå universitet har dock beslutat att studenterna utöver yrkesexamen även kommer att få en akademisk farmacie kandidatexamen. För att möjliggöra detta kommer huvudämnet farmaci att inrättas. Huvudämnet farmaci har getts en bred definition. Progressionen mellan nivåerna A, B och C liksom tillgänglig lärarkompetens bör klargöras tydligare.

Umeå universitet är ett fullt utbyggt forskningsuniversitet och vi bedömer att receptariestudenterna kommer att få goda möjligheter att övergå till forskarutbildning. Inom medicinsk-odontologiska fakulteten återfinns forskningsämnena farmakologi och klinisk farmakologi. Receptarieutbildningen är en möjlig rekryteringsgrund till denna forskarutbildning. Med vissa kompletteringar kan receptariestudenter också bli behöriga att söka till forskarutbildning vid teknisk-naturvetenskaplig fakultet.

Studentmedverkan - kvalitetsarbete och utvärdering

Eftersom den planerade receptarieutbildningen ännu inte startat hade vi inte möjlighet att träffa några receptariestuderande. Istället träffade vi representanter från ledningen för den teknisk-naturvetenskapliga studentkåren. När den nya utbildningen först planerades blev inte kåren tillfrågad, något som föranledde en protest. Vi har dock förstått att kåren inte har några invändningar i sakfrågan utan stödjer den nya utbildningen.

Som vi ser det är en av de största utmaningarna för kåren att engagera och representera även de studenter som läser på distans. Distansundervisning blir allt vanligare och kan kopplas till den stora bristen på studentbostäder i Umeå.

När det gäller kursvärderingar finns inget centralt system utan kurserna tillämpar olika metoder. Webbaserade utvärderingar blir allt vanligare. I receptarieprogrammet kommer en extern utvärdering av den nätbaserade undervisningen att löpa parallellt med utbildningen, något vi ser positivt på.

Internationellt perspektiv

Receptarieutbildning finns bara i Norden, men tack vare Umeå universitets internationella kontakter bedömer vi ändå att studenterna kommer att ges möjlighet att genomföra en del av sin utbildning utomlands. Utländsk kurslitteratur kommer att användas och delar av undervisningen kommer att ske på engelska.

Bibliotek och informationsförsörjning - lokaler och utrustning

Vår bedömning är att de krav som kan ställas på såväl bibliotek och informationsförsörjning som lokaler och utrustning är väl uppfyllda. Eftersom två fakulteter och ett flertal discipliner kommer att vara involverade i receptarieutbildningen kommer studenterna att få tillgång till flera bibliotek och vetenskapliga databaser.

Sammanfattande bedömning

Som sakkunniga anser vi att Umeå universitet har goda förutsättningar att ge en utbildning som uppfyller målen för receptarieexamen 120 poäng, angivna i högskoleförordningen. Vi rekommenderar därför att universitetet ges rätt att utfärda denna examen.